

Андрій Коляда Andrii Koliada

аспірант, Інститут проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв Україниpostgraduate student, Modern Art Research Institute
of the National Academy of Arts of Ukraine

e-mail: kolyada.andrij@gmail.com | orcid.org/0000 0003 2165 1462

Просвітницька діяльність незалежної платформи «Open Opera Ukraine» нові форми співпраці з українським суспільством

Educational Activity of the Open Opera Ukraine Independent Platform: New Forms of Cooperation with Ukrainian Society

Анотація. Розглянуто просвітницьку діяльність незалежної платформи «Open Opera Ukraine» в аспекті нових форм співпраці мистецької організації з українським суспільством. Незважаючи на те, що в Україні вже до створення «Open Opera Ukraine» існували проекти, у межах яких популяризувалося історично інформоване (автентичне) виконавство, ця організація першою ініціювала системну працю у зазначеному напрямі, а саме — створення оперних вистав, проведення тематичних концертів та майстер-класів, формування аматорського хору та професійного барокового оркестру, запис альбомів української хорової спадщини тощо. Особливістю платформи «Open Opera Ukraine» є її відкритість у медійному просторі та намагання залучити до участі у власних проектах людей різного фаху і соціальних груп. Також популяризація старовинного мистецтва сприяє кращому його розумінню та розгерметизовує українське середовище академічної музики. Метою статті є виявити на прикладі діяльності «Open Opera Ukraine» стратегії та механізми впливу мистецьких організацій на суспільні перетворення. Наприкінці статті автор доходить висновку, що мистецька діяльність має вагомий вплив на соціальні зрушення, а послідовна праця мистецьких організацій здатна змінити суспільні уявлення про сутність культурних процесів, погляди на мистецтво минулого тощо. Проекти незалежної платформи «Open Opera Ukraine» утворюють сучасні практики мистецької репрезентації, а отже сприяють повноцінному розвитку сучасного українського мистецтва та його входженню в західноєвропейський культурний простір завдяки спільним мистецьким цінностям і практикам.

Ключові слова: просвітницька діяльність «Open Opera Ukraine», соціально орієнтовані мистецькі практики, історично інформоване виконавство, комунікаційні стратегії мистецьких інституцій, барокове мистецтво.

Постановка проблеми. Прагнення українського суспільства бути частиною європейської спільноти породжує бажання долучитися до західних мистецьких та освітніх традицій, а також сприяє появі нових моделей взаємодії митців та мистецьких інституцій чи організацій з українським суспільством. Виховання освіченого слухача і глядача стає чи не одним з основних завдань інституцій, що працюють в українському культурному просторі. Залучення нових людей з нефарового середовища до мистецької співпраці із професіоналами — поширена та тривала практика у західній традиції, що показала себе як позитивний приклад у трансформаційних суспільних процесах.

Важливим етапом на цьому шляху стала поява у 2017 році незалежної платформи «Open Opera Ukraine», що спеціалізується на історично інформованому (автентичному) виконавстві ранньої музики. Історично інформоване виконавство має на меті точніше представити певний історичний період через використання

засобів та інструментарію, що були актуальними і використовувалися у відповідний час. Митці, які працюють в традиції історично інформованого виконавства, прагнуть відчувати, осмислити та відтворити процеси й естетичні принципи, що впливали на виконавську практику та формували культурно-музичний простір минулого. А це, своєю чергою, стає підґрунтям для новаторської, усвідомленої і багатопарової інтерпретації ранніх творів у сучасній концертній практиці.

Завдання «Open Opera Ukraine» — популяризувати в українському виконавстві барокову традицію — потребувало нестандартних, новітніх підходів та практик, а також нових форм співпраці як із митцями, так і з різними представниками українського суспільства: публікою мистецьких заходів, медіаспільнотою, меценатами, українськими й міжнародними фондами, партнерськими організаціями з державного й незалежного секторів. Різні аспекти та специфіку цієї діяльності з точки зору соціальної взаємодії буде розглянуто далі

на прикладі декількох найпоказовіших проєктів «Open Opera Ukraine».

Актуальність дослідження полягає у тому, що на прикладі просвітницької діяльності «Open Opera Ukraine» ми звертаємо увагу на специфіку взаємодії різних соціальних груп у сфері професійного і аматорського мистецтва, виявляємо механізми впливу мистецьких проєктів на якісну розбудову гармонійного суспільства. Також у статті досліджено взаємозв'язок соціально орієнтованих мистецьких практик із появою нових форм взаємодії мистецького середовища з українським соціумом, апробація яких виводить мистецькі практики на новий якісний рівень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В основу пропонованого дослідження покладено живий досвід автора статті як учасника декількох проєктів «Open Opera Ukraine», а також професійне спілкування із трьома співзасновницями ГО «Оупен Опера Юкрейн» — генеральною продюсеркою Галиною Григоренко, програмною директоркою Анною Гадецькою і артистичною директоркою Наталією Хмільєвською. Важливою джерельною базою статті стали численні промоційні публікації в українських медіа, переважно в жанрі інтерв'ю [5; 15; 17; 18; 20], в яких ідеться про організовані «Open Opera Ukraine» мистецькі події та заходи, принципи діяльності організації, естетичні й світоглядні орієнтири її співзасновниць. Медійні публікації, в яких протягом семи років діяльності незалежної платформи було висвітлено її основні проєкти [6; 8; 10; 11; 13; 14; 16], стали невід'ємною частиною стратегії «Open Opera Ukraine», орієнтованої на активну взаємодію з аудиторіями та докладне висвітлення власної діяльності. Окрему групу джерел складають наукові публікації фундаторки кафедри старовинної музики Національної музичної академії України Н. Герасимової-Персидської, присвячені українському музичному бароко і, власне, хоровому партесному співу [4; 7; 9; 1], а також деякі академічні дослідження, які висвітлюють діяльність організації [21]. Нещодавній проєкт «Open Opera Ukraine» «Musica Sacra Ukraina» вкотре підтвердив важливість спадкоємності дослідницького досвіду і залучення до актуальних мистецьких практик напрацювань науковців попередніх поколінь. Оскільки обидва великі оперні проєкти «Open Opera Ukraine» — вистави «Дідона та Еней» і «Ацис і Галатея» — брали участь, відповідно, у I та III Всеукраїнському театральному фестивалі премії «ГРА», то альманахи премії за 2019 та 2021 роки містять блоки з розгорнутими рецензіями на ці вистави [2; 3]. Від 2018 року активно функціонує офіційний сайт «Open Opera Ukraine», де подано докладну інформацію про всі ініціативи організації [12].

Мета статті — комплексно проаналізувати діяльність незалежної платформи «Open Opera Ukraine», дослідити механізми впливу мистецьких проєктів на соціальні зміни, назвати інструменти, за допомогою яких «Open Opera Ukraine» може вплинути на формування суспільної

думки про історично інформоване мистецтво, підважити усталені упередження про відстороненість мистецтва від суспільного порядку денного, про його відчуженість від активної участі у житті громади, прискорити конкурентоспроможне входження української культури у діалог з актуальними мистецькими процесами у світі.

Методологія дослідження. «Open Opera Ukraine» було засновано 2017 року, через три роки після початку російсько-української війни, тоді як перші ідеї щодо оперних вистав з барокового репертуару виникли на два роки раніше. Орієнтованість «Open Opera Ukraine» на просвітницьку роботу та суспільні зміни, посилення інституційної спроможності мистецьких організацій, розбудова незалежного сектора, зосередженість на конкретній тематиці (пов'язане із західною традицією українське барокове мистецтво, історично інформоване виконавство, рання опера), швидке реагування на суспільні запити щодо необхідності змін у консервативній репертуарній політиці багатьох концертних інституцій, дозволяє окреслити таку стратегію організації, яка системно працює з викликами постколоніальної ситуації української культури і українського суспільства, а це, своєю чергою, провокує до застосування постколоніальної методологічної оптики [19].

Виклад основного матеріалу дослідження. Громадську організацію «Оупен Опера Юкрейн» було зареєстровано 2017 року. Ініціаторками її створення стали Галина Григоренко, Анна Гадецька і Наталія Хмільєвська, кожна з них відіграла важливу роль у формуванні стратегії розвитку та бачення майбутньої діяльності.

Наталія Хмільєвська стала артистичною директоркою «Open Opera Ukraine». Вона закінчила Національну музичну академію України як диригент-хормейстер, захистила дисертацію на тему, пов'язану зі специфікою виконання давньої музики, та здобула ступінь кандидата мистецтвознавства. Хмільєвська викладає вокал, є фахівчицею з ренесансного та барокового співу. Вона — засновниця та керівниця ансамблю старовинної музики «Vox Animae», керівниця та учасниця «Liatoshynskiy Capella: Early Music Ensemble» при Національному Будинку музики, диригентка та художня керівниця хору «Б.А.Х.», ансамблю «Partes» та інших проєктів.

Співзасновницею та програмною директоркою стала Анна Гадецька — музикознавиця і культурологиня, кандидатка мистецтвознавства, в. о. доцента кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України, лекторка незалежної освітньої організації «Культурний Проєкт», програмна директорка фестивалю Національної філармонії України «Kyiv Baroque Fest».

Важливу роль у створенні незалежної платформи «Open Opera Ukraine» відіграла її співзасновниця і генеральна продюсерка Галина Григоренко — культурна менеджерка, програмна директорка освітньої організації «Культурний Проєкт», випускниця міжнародної освітньої програми «Opera Management» від «Opera

Еуропа». У 2022–2023 роках вона була заступницею міністра культури зі зв'язків з громадськістю, ініціювала та очолила спільну програму з Національною оперою України «Сезон прем'єр».

Заснувавши мистецьку організацію у недержавному незалежному секторі, Г. Григоренко, А. Гадецька і Н. Хмільська мимоволі мусили давати відповідь на низку питань, пов'язаних із фінансуванням та реалізацією незалежних проєктів, залученням широкого кола музикантів-фрилансерів, взаємодією з державними мистецькими структурами, необхідністю активної соціальної взаємодії як запоруки підвищення рівня культурно-мистецької освіти серед професіоналів та аматорів. Потреба у нових формах соціальної комунікації стала рушієм у пошуку нових шляхів комунікації та форм співпраці з суспільством.

Свою діяльність у недержавному секторі вони мислили як ініціативу, спрямовану на розвиток актуальних форм презентації інтелектуального культурного продукту через здійснення оперних постановок, розвиток аудиторії, професіоналізацію молодих талантів, створення нових спільнот, об'єднаних спільними цінностями. Свої завдання «Open Opera Ukraine» сфокусували на використанні класичної музики як ефективного інструменту комунікації, що сприяє порозумінню, самоідентифікації та критичному осмисленню сучасності, для чого вони створюють якісні мультидисциплінарні мистецькі проєкти, цікаві українській публіці і конкурентоспроможні на світовому ринку. Крім того, невід'ємною частиною діяльності «Open Opera Ukraine» є підтримка молодих талантів в Україні, сприяння талановитим особистостям і здобуття ґрунтовних фахових знань та навичок. Забезпечення доступу до якісних музичних продуктів для якомога ширшого кола слухачів є ще однією ключовою складовою місією організації. Комплексні програми залучення та розвитку аудиторії реалізуються з метою залучення нових слухачів та підтримки розвитку аудиторії шляхом організації заходів у різних містах України.

Від початку фокус інтересів команди був зосереджений на бароковій музиці та ґрунтувався на принципах *historically informed performance* (HIP) — історично інформованого виконавства. Це підхід до виконання класичної музики, спрямований на дотримання принципів, манери та стилю музичної епохи, в якій твір був створений. Він ґрунтується на двох ключових аспектах: застосування стилістичних і технічних аспектів старих виконавських практик, а також гра на оригінальних старовинних інструментах або їхніх сучасних репліках, відтворених історичних інструментах, що використовувалися під час створення оригінальної композиції і які зазвичай відрізняються тембром і темпераментом від сучасних еквівалентів. Саме орієнтування на історично інформоване виконавство визначило репертуарну політику у виборі проєктів, що їх команда «Open Opera Ukraine» реалізувала впродовж 2017–2023 років.

Першим великим проєктом організації стала сценічна постановка опери Генрі Персела «Дідона та Еней» в 2017 році, реалізація якої базувалася на взаємодії принципів HIP із сучасною режисурою, роботою з аудиторією та освітніми курсами. Ця вистава мала неабиякий успіх у публіки та в музичних колах, вона стала справжнім «проривом» у музичному житті Києва. Окрім численних позитивних відгуків, вистава отримала нагороду в номінації «Найкраща музична вистава у жанрі опери / оперети / мюзиклу» на Першому Всеукраїнському театральному фестивалі-премії «ГРА» у 2018 році. Під керівництвом Назара Кожухаря «Open Opera Ukraine» об'єднала музикантів Києва та Львова, які цікавилися бароковим виконавством, долучила музикантів з-за кордону, провела майстер-класи видатної співачки Емми Кіркбі, забезпечила технічну реалізацію та логістику всього проєкту. Згодом, завдяки підтримці Українського культурного фонду, вдалося реалізувати чотири сценічні покази в різних містах України, що розгерметизувало переважно київський досвід організації і в подальшому вплинуло на розвиток спільнот в цих регіонах. Постановки супроводжувалися майстер-класами в музичних академіях Дніпра, Одеси, Харкова, які проводили скрипаль Ілля Король — диригент проєкту і знавець барокового виконавства на скрипці, Наталія Хмільська — викладачка барокового вокалу, а також інші фахівці, які були учасниками оркестру. Це дало змогу відкрити широкому колу поціновувачів та професіоналів інструменти та алгоритми, які уможливають такого рівня проєкти, значно розширило аудиторію, яка цікавиться бароковою музикою. Взаємодія на всіх рівнях та відкритість стали ключовими компонентами і у всіх подальших проєктах «Open Opera Ukraine».

На новому етапі своєї діяльності «Open Opera Ukraine» презентувала ще один унікальний музично-театральний проєкт — постановку опери «Ацис і Галатя» композитора Георга Фридриха Генделя. Це історія, яка має в собі елементи античної міфології, де герої, Ацис і Галатя, переживають любов та трагедію. Проєкт обіцяв занурити глядачів у світ емоцій, підкреслений музикою бароко. Опера «Ацис і Галатя» стала першою в Україні професійною сценічною постановкою твору Генделя, що підкреслює його значущість та унікальність. Режисерка Тамара Трунова, яку було обрано для керівництва постановкою, запропонувала несподіване тлумачення лібрето, що відобразило потужні можливості сучасного театру.

До проєкту долучився німецький диригент Йорг Халубек, який привніс у постановку власний досвід історично інформованого виконавства та спробував відтворити музику так, як вона звучала триста років тому. Компанію йому склав талановитий склад співаків і співачок, серед яких Сергій Колесник, Леонардо Кортеллаці, Інна Гусева, Катерина Левицька, Анна Твердова, Дар'я Новіцька, Ігор Воронка, Євген Рахманін. Проєкт дістав підтримку Українського культурного фонду, програми «Culture Bridges» та Національної спілки театральних

діячів України. Італійське посольство в Україні та Італійський інститут культури в Києві підтримали виставу як учасницю фестивалю «Italia Festival Barocco». Опера була поставлена у співпраці з ГО «Академія давньої музики Леополіс» зі Львова.

Незважаючи на те, що музична складова вистави була повністю витримана в традиціях історично інформованого виконавства, постановка відзначилася нестандартним підходом до інтерпретації опери Генделя. Наприклад, цілком неочікуваним став дизайн костюмів, створених на студії «Finch». Все це сформувало проект, який розширив межі сучасної інтерпретації барокової музичної спадщини, знаходячи власне, унікальне втілення у театральному мистецтві.

На час здійснення другої оперної постановки «Open Opera Ukraine» вже проводила активну концертну та освітню діяльність, поступово накопичуючи комунікаційний досвід та формуючи потужну команду артистів-виконавців, грантових менеджерів, медійників та наукових консультантів. Цінності організації були визначені світовими стандартами, актуальністю, новаторським підходом, незалежністю та відкритістю. Вони активно втілювалися в різноманітних мистецьких проєктах, концертах та подіях, що залучали широку аудиторію. Організація розширювала межі сприйняття класичної музики, створюючи платформу для комунікації, взаєморозуміння та культурного обміну.

Одним із найуспішніших соціальних проєктів «Open Opera Ukraine», який втілює прагнення до залучення широкої аудиторії до мистецьких практик, став хор «Б.А.Х.» (Бароковий Аматорський Хор). Створений у 2018 році колектив — це інноваційний музичний проєкт, орієнтований на аматорів та тих, хто має попередній досвід у сфері вокального виконавства. Учасники цього хору мають можливість досліджувати спів як колективну практику, яка відрізняється від індивідуального співу. «Open Opera Ukraine» сприяє переосмисленню цього аспекту через практичні тренування.

Тим, хто хоче співати, але сумнівається у своїх можливостях, «Б.А.Х.» пропонує подолати страх і тремтіння голосу через участь у бароковому хорі як ідеальній спільноті, заснованій на єднанні та порозумінні. Хоровий спів визначається як не лише колективна дія, а й енергетичний обмін та взаємна підтримка. Він пропонує унікальний шанс розкрити власні таланти та впелести власний голос у колективну музичну тканину. Диригентка хору Наталія Хмилевська поєднує цю працю з художнім керівництвом іншими проєктами, що дозволяє хору впроваджувати унікальні аспекти барокової музики в своє виконавство.

Вступ до хору вимагає лише базових знань читання нот. І хоча чимало учасників можуть не мати музичної освіти, це не заважає їм брати активну участь у заняттях, спрямованих на вивчення унікального європейського барокового репертуару. Учасники хору отримують не лише можливість виконувати твори барокових

композиторів, а й брати участь у майстер-класах, які проводять професійні музиканти, та обговорювати формат концертів. «Б.А.Х.» не тільки створює музичні проєкти, а й збагачує свої виступи унікальними вигадливими форматами.

Бароковий аматорський хор «Б.А.Х.» вирізняється як творча спільнота, об'єднана не лише любов'ю до хорошого співу, а й пристрасною до барокової музики. Хоча учасники хору «Б.А.Х.» — це люди різних професій, інтересів та в більшості без професійної музичної освіти, хор постійно розширює свій репертуар і вдосконалює свою виконавську майстерність, співпрацюючи з різноманітними платформами та арт-просторами. Участь в онлайн-змаганні «World Choir Games» у 2020 році та запис кліпу «Мати милосерда» під час пандемії стали свідченням того, як хор «Б.А.Х.» швидко адаптується до нових умов та продовжує творчу активність, долаючи різноманітні виклики.

Липневий концерт 2021 року, де хор виконав оперу-ораторію Еміліо деї Кавальєрі «Дійство про Душу та Тіло», свідчить про високий рівень професійності колективу. В березні 2022 року хор мав запрошення виступити на сцені Берлінської філармонії і заспівати Коронаційні гімни Г. Ф. Генделя разом ще з п'ятьма хорами з різних куточків Європи на фестивалі «Choral Celebrations» під керівництвом видатного маестро Саймона Керрінгтона (Simon Carrington), але цьому завадила повномасштабна війна. На фестиваль було надіслано кліп на музичний твір «Хваліте» композиторки Тетяни Яшвілі, написаний спеціально для цього хору.

У грудні 2021 року відбувся концерт, де хор «Б.А.Х.» разом з музикантами оркестру «Кругла» та солістами ансамблю «Partes» виконав фрагменти «Різдваної ораторії» Й. С. Баха. Вперше в Україні твір було виконано в традиції історично інформованого виконавства — у строї 415 Гц на барокових інструментах із жильними струнами та барокових флейтах. Найновіший проєкт колективу «Енеїди світ» вразив аудиторію поєднанням музичних творів, які надихнула поема Вергілія, а саме: «Дідона та Еней» Генрі Персела та «Енеїда» Миколи Лисенка, які були осмислені в контексті колоніальних наративів першоджерел.

Таким чином, Бароковий Аматорський Хор стає прикладом вдалого поєднання аматорського ентузіазму та високого професіоналізму в музичному виконавстві. Завдяки вдалій комбінації творчості, співпраці та самовираження колектив впевнено рухається вперед, розширюючи музичні горизонти і зберігаючи унікальний дух барокового музикування.

У 2020 році «Open Opera Ukraine» започаткувала другий аматорський хор — «Holosni», який виступає як лабораторія для молодих хормейстерів-початківців, що прагнуть набути навичок роботи з аматорським колективом. Це колектив нового формату — експериментальний та націлений на розвиток сфери аматорського

виконавства у найширшому сенсі, без обмежень щодо музичної освіти, слуху, голосу, репертуару та форматів концертів.

Серед інших важливих ініціатив «Open Opera Ukraine» варто згадати проведення 2019 року в Одесі міжнародної оперної конференції, а також створення першого в Україні професійного барокового оркестру — «Kyra Orchestra».

Окремим і безумовно суспільно важливим напрямком діяльності організації став проєкт «Musica Sacra Ukraina: Партесний вимір», започаткований 2019 року. Ця стратегічна ініціатива присвячена дослідженню, виконанню, репрезентації та поширенню української партесної спадщини. Тож «Musica Sacra Ukraina» є платформою для науковців, музикантів-виконавців та культурних менеджерів, чії спільні зусилля в розробці способів презентації партесного співу сприяють зацікавленості громадськості та привертають увагу до українського хорового бароко. Формат реалізації проєкту — лабораторія, яка передбачає поступове вивчення музичних творів, від опрацювання рукописів до їх виконання під час концерту чи в студії запису.

Ансамбль «Partes» під керівництвом Наталії Хмилевської виник як частина проєкту «Партесний вимір». Учасники проєкту досліджують одну з найважливіших ділянок в історії української музики — поліфонічний (партесний) спів України XVII–XVIII століть. Саме цей період визначив радикальний злам в музичній історії та народження феномена української барокової музики. «Partes» — це ансамбль професійних сольних співаків, які працюють разом у межах проєкту і дають регулярні концерти. Перший виступ ансамблю, на якому представили діяльність платформи, відбувся в київському Софійському соборі (Національному заповіднику «Софія Київська») 2 червня 2019 року, цю подію транслювало національне телебачення. Від серпня до жовтня 2020 року, за підтримки Українського культурного фонду, ансамбль «Partes» записав і представив аудіо-CD «Musica Sacra Ukraina». Диск включає 13 композицій: десять концертів Миколи Дилецького і три концерти невідомих авторів на дванадцять голосів. Ці анонімні твори були виконані вперше за нотами, які упорядкувала, розшифрувала та дослідила на основі архівних рукописів із київського зібрання наукова консультантка проєкту Євгенія Ігнатенко — кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри старовинної музики Національної музичної академії України. Запис було зроблено у старовинній Кирилівській церкві, що є частиною Національного заповідника «Софія Київська».

Альбом «Musica Sacra Ukraina» дістав чимало позитивних відгуків від фахової спільноти, увійшов до рейтингів найкращих українських музичних релізів 2020 року, був номінований на премію Українського культурного фонду в категорії «Проєкт року в області аудіо-мистецтва». У червні 2021 року відбулося ще одне

виконання цих композицій на міжнародному фестивалі «Odessa Classics».

У жовтні 2022 року за підтримки Українського культурного фонду платформа реалізувала проєкт «Open Partes: Комунікація без меж», спрямований на ознайомлення музичних спільнот із різними регіонами України (Чернігів, Острог, Кривий Ріг, Сєвєродонецьк) з актуальними способами виконання музичної спадщини партесів. Було проведено лекції, майстер-класи та концерти, присвячені українському бароко. Це мало величезний вплив на розвиток музичної практики виконання партесних концертів у цих містах. Оскільки слухачами курсів були також студенти мистецьких вишів, подія дістала значний розголос серед спільноти хорових диригентів.

У грудні 2022 року, за підтримки громадської організації «Музей Сучасного Мистецтва» був реалізований проєкт «Together: Dyletsky», що об'єднав любительський хор «Б.А.Х.» та ансамбль «Partes» у виконанні партесних композицій. Навесні 2023 року лабораторія «Musica Sacra Ukraina» отримала грант Українського культурного фонду на реалізацію проєкту «Dyletsky: Must Hear», який увінчався випуском альбому «Ukrainian Baroque: Concordacii Animos». Центральним елементом релізу став «Воскресенський канон» Миколи Дилецького, який вперше було виконано і записано у двох варіантах: перший віднайшла Н. Герасимова-Персидська у фондах Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського у Києві, але він був неповний через брак партії другого дисканта; другу версію, яка містить виявлену у 2000-х роках партію другого дисканта, із врахуванням унікальних особливостей оригіналу підготувала Ольга Шуміліна — дослідниця української хорової культури, докторка мистецтвознавства, доцентка кафедри теорії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

У збірці також представлені інші маловідомі партесні твори анонімних авторів, зокрема 12-голосні концерти «Оле, оле, окаянная душе», «Сіде Адам прямо рая», «Помишляю день страшний» та 6-голосний концерт «Приближається душе конец». Ці твори вирізняються скорботною тематикою та виражають покаєння, яке стикається зі складнощами та суперечностями людської душі, що відзначається контрастом до радісного прославлення Христового Воскресіння.

Фахівці «Open Opera Ukraine» підкреслюють, що «Воскресенський канон» Миколи Дилецького за своєю композиторською майстерністю та естетичною цінністю може бути визнаний одним із найвидатніших творів української професійної музики, а з часом отримує значення, аналогічне вже відомим творам, таким як «Щедрик» Миколи Леонтовича чи «Моїтва за Україну» Миколи Лисенка. Зазначається, що ідея твору, закладена в сакральному богослужбовому контексті, віддзеркалює екзистенційні аспекти сучасної російсько-української війни.

Додамо, що у 2022–2024 роках ансамбль Partes брав участь у міжнародних фестивалях та проєктах в таких країнах,

як Польща, Італія, Нідерланди, Бельгія та Німеччина. Виступи ансамблю з бароковим українським репертуаром є дуже важливим компонентом культурної дипломатії та свідченням спорідненості української барокової музики з традиціями європейського бароко. Особливо слід відзначити концерти в рамках одного з найпрестижніших фестивалів давньої музики «Oude Muziek Festival» у нідерландському Утрехті, а також концерт в межах конференції «REMA» — європейської мережі дослідників і виконавців давньої музики.

Висновки. Стратегічний курс «Open Opera Ukraine» на активну взаємодію з українським суспільством було визначено від самого початку діяльності незалежної мистецької платформи. Обидва її оперні проекти були орієнтовані на світові стандарти барокових вистав та увійшли в ряд важливих подій світової оперної сцени. Проект було адаптовано до актуальних мистецьких та суспільних трендів, а запровадження нового підходу до створення та промоції опери в Україні підкреслює сучасний характер проекту. Цілісного розуміння синтетичного жанру опери було досягнуто через пошук свіжих інтелектуально-художніх форм та їхню репрезентацію. Професійні

постановки опер «Дідона та Еней» Персела і «Ацис і Галатея» Генделя виходять за межі традиційного оперного формату, пропонуючи не лише високоякісне виконання, а й оригінальне тлумачення класичного сюжету.

Незалежність «Open Opera Ukraine» від традиційних державних інституцій дає можливість реалізовувати власний творчий потенціал за власними правилами, вибудовуючи нові системи комунікації з українським суспільством. Відкритість організації проявляється, зокрема, у реалізації проектів в різних містах України, що сприяє розвитку культурного життя в регіонах та залучає широку аудиторію до світу класичної музики.

Усі вищезазначені ініціативи «Open Opera Ukraine» відзначаються високим професіоналізмом та нестандартним підходом до презентації класичної музики в українському культурному контексті. Діяльність аматорських барокових хорів «Б.А.Х.» і «Holosni», створення професійного барокового оркестру «Kyryla Orchestra» свідчать про прагнення розширити участь молодих талантів у новачійних музичних проектах та залучити до них нових слухачів.

Література

- Бентя Ю. [Рец. на:] Партесні концерти XVII–XVIII століть з Київської колекції (упор. Н. О. Герасимова-Персидська, спец. редакція та підготовка до друку Є. В. Ігнатенко. Київ: Музична Україна, 2006) // Критика. 2011. Ч. 5–6. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/partesni-kontserty-xvii-xviii-stolit-z-kyuivskoyi-kolektsiyi> (дата звернення: 09.03.2024).
- Бентя Ю., Загурська Е., Липківська А. «Open Opera Ukraine» (м. Київ). Вистава «Ацис і Галатея» // III Всеукраїнський фестиваль-премія «ГРА»: Альманах / Упоряд. Л. Олтаржевська. Київ: НСТДУ, 2021. С. 123–126. URL: https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2021/11/GRA_book_2021-1.pdf (дата звернення: 09.03.2024).
- Васильєв С., Вергеліс О., Веселовська Г., Липківська А., Морозова Л., Олтаржевська Л., Ставиченко А. ГО «Open Opera Ukraine» (м. Київ). Вистава «Дідона та Еней» // I Всеукраїнський театральний фестиваль-премія «ГРА»: Альманах / Упор. А. Липківська, вст. сл. Б. Струтинський, Г. Веселовська. Київ: НСТДУ, 2019. С. 89–94. URL: https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/GRA_book_compressed.pdf (дата звернення: 09.03.2024).
- Герасимова-Персидська Н. О. Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст. / Передм. Д. С. Лихачов. Київ: Музична Україна, 1978. 181 с.
- Глодзь Г. Анна Гадецька: «Ми прагнемо слухати музику, яка з нами говорить» // Verbum. Дата оновлення: 22.05.2019. URL: <https://www.verbum.com.ua/05/2019/telling-stories/music-that-speaks-to-us/> (дата звернення: 09.03.2024).
- Головань А. Барокова опера без стін: «Ациса і Галатея» Генделя можна буде дивитися онлайн // Україна молода. Дата оновлення: 08.10.2019. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3516/164/138217/> (дата звернення: 09.03.2024).
- Дилецький М. Хорові твори / Упоряд., ред. вступ. ст., комент. Н. О. Герасимова-Персидська. Київ: Музична Україна, 1981. 253 с.
- Лабораторія Musica Sacra Ukraina: партесний вимір. Онлайн-презентація хорового українського бароко // LB.ua. Дата оновлення: 30.09.2020. URL: <https://lb.ua/>
- culture/2020/09/30/465501_laboratoriya_musica_sacra_ukraina.htm (дата звернення: 09.03.2024).
- Матеріали з історії української музики. Партесний концерт / Упоряд., авт. вступ. ст. Н. О. Герасимова-Персидська. Київ: Музична Україна, 1976. 231 с.
- Морозова Л. Співає Б.А.Х.: опера Еміліо ді Кавальєрі в аматорському виконанні // LB.ua. Дата оновлення: 14.07.2021. URL: https://lb.ua/culture/2021/07/14/489329_spivai_bah_opera_emilio_di.html (дата звернення: 09.03.2024).
- Музичний стартап Open Opera Ukraine — на хайпі музичних сцен // Divoche.Media. Дата оновлення: 18.09.2019. URL: <https://divoche.media/2019/09/18/muzichnij-startap-open-opera-ukraine-na-hajpimuzichnih-stsen/> (дата звернення: 09.03.2024).
- Open Opera Ukraine: офіційний сайт. Дата оновлення: [2018–2024] URL: <https://www.openopera.com.ua/> (дата звернення: 09.03.2024).
- Пальцевич Ю. Open Opera Ukraine: вільний вхід у музику // Kyiv Daily. Дата оновлення: 22.11.2018. URL: <https://kyivdaily.com.ua/open-opera-ukraine-vilnyi-vkhid-u-muziku/> (дата звернення: 09.03.2024).
- Пальцевич Ю. Музична спадщина України. Проект Open partes відкриває красу українського партесного співу // NV.ua. Дата оновлення: 28.10.2021. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/partesniy-spiivopen-opera-ukraine-ta-ukf-znayomlyat-ukrajinciv-z-tradiciynim-cerkovnim-spivom-50189786.html> (дата звернення: 09.03.2024).
- Пальцевич Ю. Наталія Ключинська — про історично інформоване виконавство та проєкт Open Opera Ukraine // The Claquers. Дата оновлення: 05.09.2023. URL: <https://theclaquers.com/posts/11826> (дата звернення: 09.03.2024).
- Плахтєнко А. Безмежні партеси від Open Opera Ukraine: від Чернігова до Северодонецька // The Claquers. Дата оновлення: 30.10.2021. URL: <https://theclaquers.com/posts/7882> (дата звернення: 09.03.2024).
- Семененко Н. Ольга Пасічник: «Моя «зброя» — голос!» // День. Дата оновлення: 10.11.2018. URL: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/>

moya-zbroya-holos (дата звернення: 09.03.2024).

18. Федоріна В. Анна Гадецька, Наталія Хмільєвська: «Якщо у тебе є бароко, ти не один» // *Kyiv Daily*. Дата оновлення: 25.09.2023. URL: <https://kyivdaily.com.ua/partes/> (дата звернення: 09.03.2024).

19. Шкандрій М. В обіймах імперії. Література й імперський дискурс від наполеонівської до постколоніальної доби / Пер. З англ. П. Тарашука. Київ: Комубук, 2023. 488 с.

20. Юнь Л. Директорки Open Opera Ukraine Анна Гадецька та Наталія

Хмільєвська про екосистему аматорського хору // *The Claquers*. Дата оновлення: 25.05.2021. URL: <https://theclaquers.com/posts/6868> (дата звернення: 09.03.2024).

21. Bentia I. Handel's *Acis and Galatea* by Open Opera Ukraine: metamorphoses of the original text in the contemporary performances of early operas // *Art Readings 2023: Metamorphoses*. 2023. Vol. II: New Art. Sofia: Institute of Art Studies — Bulgarian Academy of Sciences, 2024. P. 86–91.

References

- Bentia, I. (2011). [Review on:] *Partesni kontserty XVII–XVIII stolit z Kyivskoi kolektsii* (upor. N. O. Gerasymova-Persydska, spets. redaktsiia ta pidhotovka do druku Y. V. Ihnatenko. Kyiv: Muzychna Ukraina, 2006) [Partes Concertos of 17th–18th Centuries from the Kyiv Collection (comp. Nina Gerasymova-Persydska, special editing and preparation for publication by Yevgenia Ignatenko. Kyiv: Muzychna Ukraina, 2006)]. *Krytyka*, 5–6. Retrieved from: <https://krytyka.com/ua/reviews/partesni-kontserty-xvii-xviii-stolit-z-kyivskoyi-kolektsiyi> [in Ukrainian].
- Laboratoriia Musica Sacra Ukraina: partesnyi vymir (2020, September 30). *Onlain-prezentatsiia khorovoho ukrainskoho baroko* [Musica Sacra Ukraina Laboratory: The Partes Dimension. Online Presentation of Ukrainian Choral Baroque]. *LB.ua*. Retrieved from https://lb.ua/culture/2020/09/30/465501_laboratoriya_musica_sacra_ukraina.htm [in Ukrainian].
- Morozova, L. (2021, July 14). Spivaie B.A.Ch.: opera Emilio di Cavallieri v amatorskomu vykonanni [B.A.Ch. Sings: An Amateur Performance of the Opera by Emilio di Cavallieri]. *LB.ua*. Retrieved from https://lb.ua/culture/2021/07/14/489329_spivaie_bah_opera_emilio_di.html [in Ukrainian].
- Muzychnyi startap Open Opera Ukraine — na khaipi muzychnykh stsen (2019, September 18). [Open Opera Ukraine Music Startup is the Hype of the Music Stage]. *Divoche.Media*. Retrieved from <https://divoche.media/2019/09/18/muzichnij-startap-open-opera-ukraine-na-hajpi-muzichnih-stsen/> [in Ukrainian].
- Open Opera Ukraine: official website*. (2018–2024). Retrieved from <https://www.openopera.com.ua/> [in Ukrainian].
- Paltsevych, Y. (2018, November 22). Open Opera Ukraine: vilnyi vkhid u muzyku [Open Opera Ukraine: Free Access to Music]. *Kyiv Daily*. Retrieved from <https://kyivdaily.com.ua/open-opera-ukraine-vilnyi-vkhid-u-muzyku/> [in Ukrainian].
- Paltsevych, Y. (2021, October 28). Muzychna spadshchyna Ukrainy. Proekt Open Partes vidkryvaie krasu ukrainskoho partesnoho spivu [The Musical Heritage of Ukraine. Open Partes Project Reveals the Beauty of Ukrainian Partes Singing]. *NV.ua*. Retrieved from <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/partesniy-spiv-open-opera-ukraine-ta-ukf-znayomyat-ukrajinciv-z-tradycijnim-cerkovnim-spivom-50189786.html> [in Ukrainian].
- Paltsevych, Y. (2023, September 5). Nataliia Kliuchynska — pro istorichno informovane vykonavstvo ta proiekt Open Opera Ukraine [Nataliia Kliuchynska on Historically Informed Performance and the Open Opera Ukraine Project]. *The Claquers*. Retrieved from <https://theclaquers.com/posts/11826> [in Ukrainian].
- Plakhtienko, A. (2021, October 30). Bezmezni partesy vid Open Opera Ukraine: vid Chernihova do Sievierodonetska [Unlimited Partes from Open Opera Ukraine: From Chernihiv to Sievierodonetsk]. *The Claquers*. Retrieved from <https://theclaquers.com/posts/7882> [in Ukrainian].
- Semenenko, N. (2018, November 10). Olga Pasichnyk: “Moia ‘zbroia’ — holos!” [Olga Pasichnyk: “My Voice Is My ‘Weapon!’”]. *The Day*. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/article/kultura/moya-zbroya-holos> [in Ukrainian].
- Shkandrij, M. (2023). *V obimakh imperii. Literatura y imperskyi dyskurs vid napoleonivskoi do postkolonialnoi doby* [Russia and Ukraine Literature and the Discourse of Empire From Napoleonic to Postcolonial Times]. Transl. P. Tarashchuk. Kyiv: Komubook [in Ukrainian].
- Bentia, I. (2024). Handel's *Acis and Galatea* by Open Opera Ukraine: metamorphoses of the original text in the contemporary performances of early operas. *Art Readings 2023: Metamorphoses*. Vol. II: New Art. (pp. 86–91). Sofia: Institute of Art Studies — Bulgarian

- Academy of Sciences.
- Vasyliiev, S., Verhelis, O., Veselovska, H., Lypkivska, A., Morozova, L., Oltarzhavska, L. & Stavychenko, A. Open Opera Ukraine (Kyiv). The Dido and Aeneas Production. *Ukrainian Theatre Festival and Award "GRA": The First Yearbook* (pp. 89–94). Ed. by Anna Lypkivska. The National Union of Theatre Artists of Ukraine. Retrieved from https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/GRA_book_compressed.pdf [in Ukrainian].
- Yun, L. (2021, May 25). Dyrektorky Open Opera Ukraine Anna Gadetska ta Nataliia Khmivlevska pro ekosystemu amatorskoho khoru [Directors of Open Opera Ukraine Anna Gadetska and Nataliia Khmivlevska on the Ecosystem of Amateur Choirs]. *The Claquers*. Retrieved from <https://theclaquers.com/posts/6868> [in Ukrainian].
- Bentia, I., Zahurska, E. & Lypkivska, A. (2021). Open Opera Ukraine (Kyiv). The Acis and Galatea Production. *Ukrainian Theatre Festival and Award "GRA": The Third Yearbook* (pp. 123–126). Ed. by Liudmyla Oltarzhavska. The National Union of Theatre Artists of Ukraine. Retrieved from https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2021/11/GRA_book_2021-1.pdf [in Ukrainian].
- Dyletsky, M. (1981). *Khorovi tvory* [Choral Works]. Ed. by Nina Gerasymova-Persydska. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
- Fedorina, V. (2023, September 25). Anna Gadetska, Nataliia Khmivlevska: "Iakshcho u tebe ye baroko, ty ne odyń" [Anna Gadetska, Nataliia Khmivlevska: "If You Have Baroque, You Are Not Alone"]. *Kyiv Daily*. Retrieved from <https://kyivdaily.com.ua/partes/> [in Ukrainian].
- Gerasyimova-Persydska, N. (1978). *Khorovyi kontsert na Ukraini v XVII–XVIII st.* [The Choral Concert in Ukraine in the 17th and 18th Centuries]. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
- Gerasyimova-Persydska, N. (Ed.). (1976). *Materialy z istorii ukrainskoi muzyky. Partesnyi kontsert* [Documents on the History of Ukrainian Music. Partes Concerto]. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
- Hlodz, H. (2019, May 22). Anna Gadetska: "My prahnemo slukhaty muzyku, yaka z namy hovoryt" [Anna Gadetska: "We Want to Listen to Music That Speaks to Us"]. *Verbum*. Retrieved from <https://www.verbum.com.ua/05/2019/telling-stories/music-that-speaks-to-us/> [in Ukrainian].
- Holovan, A. (2019, October 8). Barokova opera bez stin: "Atsysi i Halateiu" Hendelia mozhna bude divyvtysia onlain [Baroque Opera Without Walls: Handel's *Acis and Galatea* Will Be Available to Watch Online]. *Ukraina Moloda*. Retrieved from <https://umoloda.kyiv.ua/number/3516/164/138217/> [in Ukrainian].

Koliada A.

Educational Activity of the Independent Platform Open Opera Ukraine: New Forms of Cooperation with Ukrainian Society

Abstract. The article examines the educational activities of the Open Opera Ukraine independent platform in terms of new forms of cooperation between artistic organizations and Ukrainian society. Although, before the establishment of Open Opera Ukraine, there were projects that popularized historically informed (authentic) performance in Ukraine, this organization was the first to initiate systematic work in this direction, namely the creation of opera performances, thematic concerts and master classes, the establishment of an amateur choir and a professional baroque orchestra, recording albums of Ukrainian choral heritage, etc. The distinctive feature of the Open Opera Ukraine platform is its openness in the media space and its attempts to involve people from different professional and social groups in its projects. The popularization of early art contributes to a better understanding of it and diversifies the Ukrainian academic music environment. The aim of the article is to identify the strategies and mechanisms of influence of artistic organizations on social transformations using the example of Open Opera Ukraine. The author concludes that artistic activity has a significant impact on social change, and the consistent work of art organizations can change public perception of the essence of cultural processes, views on the art of the past, etc. The projects of the independent platform Open Opera Ukraine affirm contemporary practices of artistic representation, and thus contribute to the full development of contemporary Ukrainian art and its inclusion into the Western European cultural space through common artistic values and practices.

Keywords: educational activities of Open Opera Ukraine, socially engaged artistic practices, historically informed performance, communication strategies of artistic institutions, baroque art.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2024